

**ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE
WOJEWODY LUBUSKIEGO
NR NK-I.4131.4.2019.AOlc**

z dnia 3 stycznia 2020 r.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 roku o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz.U.2018.1103 t.j. z późn. zm.) w zw. z art. 2 ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U.2017.1389 j.t.)

zarządza się, co następuje

§ 1. Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy w Lubsku im. Leona Kruczkowskiego nadaje się nazwę: Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Lubsku im. Komisji Edukacji Narodowej

§ 2. Zarządzenie zastępcze wchodzi w życie z dniem wydania.

Uzasadnienie

Obowiązująca od 21 października 2017 r. ustawa z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U.2017.1389 j.t.) w art. 2 nałożyła na organy jednostek samorządu terytorialnego obowiązek zmiany nazw jednostek organizacyjnych upamiętniających osoby symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie tej ustawy.

W przypadku niespełnienia ww. obowiązku wojewoda, na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 roku o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki, w terminie 3 miesięcy od dnia w którym upłynął termin do zmiany nazwy wydaje zarządzenie zastępcze. Wydanie zarządzenia zastępczego wymaga opinii Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy.

Pomimo upływu dwunastomiesięcznego terminu Rada Miejska w Lubsku nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Lubsku im. Leona Kruczkowskiego. Obowiązek nadania nazwy przeszedł w takim przypadku na Wojewodę.

Wojewoda Lubuski pismem z dnia 3 stycznia 2019 r., znak NK-I.4131.4.2019, wszczął postępowanie nadzorcze oraz pismem z dnia 3 stycznia 2019 roku, znak NK-I.4131.4.2019, zwrócił się do Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o opinię odnośnie niezgodności nazwy Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Lubsku im. Leona Kruczkowskiego z art. 2 ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej.

Na mocy art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 roku o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki w zw. z art. 2 ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania

komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu na wydanie zarządzenia zastępczego. Opinia Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wpłynęła do organu nadzoru w dniu 17 grudnia 2019 r. (pismo z dnia 10 grudnia 2019 r. znak: BUW-940-4(2)/19).

Zgodnie z przedmiotową opinią nazwa upamiętniająca Leona Kruczkowskiego, którego imię nosi Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Lubsku, jest niezgodna z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 roku o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki.

Leon Kruczkowski (1900-1962) chemik, pisarz i publicysta, powojenny działacz komunistyczny, członek centralnych organów PZPR, członek Rady Państwa PRL, członek prezydium instytucji Front Jedności Narodu, realizującej cele polityczne partii komunistycznej. Urodził się 28 VI 1900 r. w Krakowie. Po studiach chemicznych pracował w Zagłębiu Dąbrowskim. Następnie pracował jako nauczyciel przedmiotów ścisłych. Po sukcesie powieści „Kordian i cham” poświęcił się twórczości literackiej i publicystycznej, znajdującej się pod silnym wpływem lewicowych prądów politycznych. Wojnę spędził w obozach jenieckich w Amswalde i Gross Bom. W 1945 roku powrócił do kraju. Założył miesięcznik literacki „Twórczość”. Aktywnie włączył się w działalność komunistycznej Polskiej Partii Robotniczej, a następnie Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Swoją karierę w partii komunistycznej zwięźcił stanowiskiem zastępcy członka Komitetu Centralnego PZPR w latach 1954-1959 oraz członka KCPZPR. Od czerwca 1945 r. był wiceministrem kultury i sztuki w zdominowanym przez komunistów tzw. Tymczasowym Rządzie Jedności Narodowej oraz — później — w komunistycznym rządzie Józefa Cyrankiewicza (do 1948 r.). Z ramienia PPR został mianowany na członka Krajowej Rady Narodowej, czyli samostanowionej instytucji stanowiącej namiastkę władzy ustawodawczej, która miała być przeciwwagą dla legalnego Rządu Rzeczypospolitej Polskiej w Londynie. Po rozwiązaniu KRN w 1947 r. Leon Kruczkowski zasiadał z ramienia PPR i PZPR w Sejmie PRL przez kolejne kadencje, aż do 1962 r. W latach 1949-1956 pełnił funkcję prezesa Zarządu Głównego Związku Literatów Polskich. Gwarantował spójność działań ZLP z propagandową działalnością władz komunistycznych. Jednocześnie od 1951 do 1956 roku był przewodniczącym Komitetu Współpracy Kulturalnej z Zagranicą. Dodatkowo w latach 1952-1956 był członkiem prezydium Ogólnopolskiego Komitetu, stworzonego przez komunistów Frontu Narodowego i — w latach 1958-1962 — członkiem prezydium Ogólnopolskiego Komitetu stworzonego na to miejsce Frontu Jedności Narodu. Był także członkiem stworzonej przez komunistów i finansowanej przez ZSRR Światowej Rady Pokoju (od 1950 r.), propagandowo wspierającej na arenie międzynarodowej politykę imperialną Związku Sowieckiego, oraz członkiem prezydium Polskiego Komitetu Obrońców Pokoju. W lutym 1957 r. został członkiem Rady Państwa PRL. Zmarł 1 sierpnia 1962 r. w Warszawie.

Według art. 1 ust. 1 ustawy nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, nadawane przez jednostki samorządu terytorialnego nie mogą upamiętniać osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm lub inny ustrój totalitarny, ani w inny sposób takiego ustroju propagować. Za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944—1989. Nadto zgodnie z wykładnią językową „symbolizować” oznacza przedstawiać coś pod postacią symbolu; być symbolem czegoś. Z kolei „propagować” to szerzyć, upowszechniać idee, hasła, myśli (zob. Słownik Języka Polskiego, oprac. E. Sobol, Warszawa 2005, s. 761, 979). W świetle przytoczonych faktów historycznych nie ulega kwestii, iż osoba Leona Kruczkowskiego symbolizuje represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy istniejący w Polsce w latach 1944-1989, o jakim mowa w art. 1 ustawy.

Wojewoda w pełni podziela i przyjmuje jako swoje wnioski płynące z opinii Instytutu Pamięci Narodowej. W świetle przytoczonych faktów historycznych nie ulega kwestii, iż osoba Leona

Kruczkowskiego stanowi symbol komunizmu, o jakim mowa w art. 2 ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej. Powyższe znajduje odzwierciedlenie w nazwie Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Lubsku, która wskazaną postać upamiętnia. Tym samym nazwa Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Lubsku im. Leona Kruczkowskiego propaguje komunizm oraz osobę symbolizującą ten ustrój.

Wskazać należy, że podstawowym założeniem ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej. Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji faktów, bytów i zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Nazwa Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Lubsku im. Leona Kruczkowskiego, nie została przez Radę Miejską w Lubsku zmieniona w ustawowym terminie, a obowiązek jej zmiany został potwierdzony przez Instytut Pamięci Narodowej. W przypadku niewykonania obowiązku, o którym mowa w ust. 1, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 2 ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin jej zmiany przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

Wojewoda Lubuski postanowił nadać niniejszej bibliotece nazwę: Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Lubsku im. Komisji Edukacji Narodowej.

Komisja Edukacji Narodowej została powołana w Rzeczypospolitej Obojga Narodów przez Sejm Rozbiorowy 14 października 1773 r. na wniosek króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Komisja była zarazem pierwszą w Polsce jak i w całej Europie władzą oświatową o charakterze współczesnego ministerstwa oświaty publicznej. Organ ten w czasie swojej działalności dokonał całkowitej reorganizacji systemu szkolenia poprzez opracowanie trzystopniowego modelu szkół podstawowych i średnich. Opracowano nowe programy nauczania, a także utworzono seminaria nauczycielskie przy uniwersytetach. Do istotniejszych dokonań Komisji należało także wprowadzenie nauczania w języku polskim oraz wprowadzenie do szkół historii Polski. Opracowanie programów i podręczników szkolnych zgodnych z nowym programem edukacyjnym powierzono utworzonemu w 1775 r. Towarzystwu do Ksiąg Elementarnych. Niektóre z opracowanych przez Towarzystwo podręczników były w użyciu jeszcze u zarania II Rzeczypospolitej, a z podręczników gramatyki i historii wydanych przez Towarzystwo uczyli się praktycznie wszyscy najwybitniejsi pisarze i poeci XIX w. – od Adama Mickiewicza po Bolesława Prusa. Działalność Komisji Edukacji Narodowej została uznana za jedno z największych osiągnięć kulturalnych Polski w czasach oświecenia, a jej patriotyczno-obywatelskie wychowanie dało pozytywne efekty zwłaszcza w dobie zaborów. Obecnie w rocznicę powołania Komisji Edukacji Narodowej obchodzony jest Dzień Nauczyciela.

Działalność Komisji Edukacji Narodowej zasługuje na wyeksponowanie poprzez nadanie bibliotece nazwy Komisji Edukacji Narodowej. Podkreślenia wymaga, że powyższa nazwa nie narusza dyspozycji art. 1 ustawy.

Biorąc pod uwagę powyższe wydanie zarządzenia zastępczego jest konieczne i uzasadnione.

POUCZENIE

Na niniejsze zarządzenie zastępcze służy prawo wniesienia skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia. Skargę wnosi się za pośrednictwem Wojewody Lubuskiego.

wz. Wojewody Lubuskiego
Wicewojewoda Lubuski

Wojciech Perczak